

Spousta dětí po rozvodu vyrůstá ve válce

Mluví se o krizi rodiny: polovina manželství končí rozvodem. „Rozchody jsou dnes bohužel jednoduché jako lusknutí prsty,“ soudí psycholog **Jeroným Klimeš (44)**.

■ Děti máte pořád tři?

Nejmladší Žofii je rok. Divíte se, že žena nechce slyšet o dalším?

■ To je ale proti vašemu odbornému názoru.

Není, tři až čtyři jsou ideální.

■ **Mluvil jste o pěti, když jste na rodinu použil ekonomické pravidlo, že dvacet procent zákazníků přinese osmdesát procent zisku: s jedním dítětem mají rodiče jen dvacetiprocentní naději, že se vyvede podle jejich představ – bude pracovat, neodstěhuje se daleko od rodičů a bude se o ně ve stáří starat, bude mít děti...**

Ano, tak to chodí. Jediná obrana vůči tomuto jevu je mít víc dětí. Stejná pojistka funguje rovněž u jiných živočišných druhů, třeba u ptáků.

■ Současný ideál jsou dvě děti.

Dvě nestačí na udržení populace, aby společnost nevymírala.

■ Rozumní rodiče si však řeknou, že budou mít tolik dětí, kolika se můžou věnovat a dobře je zabezpečit.

Normální zdravý člověk má dost energie zabezpečit rodinu se třemi či čtyřmi dětmi. Lidé vnímají dvě děti jako strop jen díky své pohodlnosti. A dnes jsou rodiče limitováni časem. Ženy se vdávají až před třicítkou, přitom počas rozpadu vztahu s jedním dítětem je deset let. Najednou je jí čtyřicet, a než najde dalšího vhodného potenciálního otce, je pozdě. Mít jedno nebo dvě děti je neprozíravá móda. Ano, první roky se třemi dětmi jsou namáhavé, ale většina lidí by to fyzicky, psychicky i finančně zvládla.

■ Co argument, že ženy s dětmi špatně shánějí práci?

Když je ženská chytrá a schopná před těhotenstvím, bude schopná i po něm.

■ Jenomže zaměstnavatel předpokládá, že malé děti budou nemocné.

A proč jde s malými dětmi do práce?! Kvůli hypotéce? Lidé jsou magoři, nadělají si dluhy a jsou v pasti. Spousta rodin jede podle naprosto šílené vize, že si pořídí nesmyslně drahou kouli u nohy: jedno bydlení na celý život.

■ Češi jsou konzervativní.

Ne, jsou blbí. Pokud nechci mít problémy, беру si malé půjčky, na co mám ve výhledu na pět let. Nejdřív si koupím malý byt – není to pohodlné, šlapeme si po hlavě, ale když pak vydělávám víc nebo jde manželka po mateřské do práce, pořídím větší. Dělán bezpečné kroky jeden za druhým, a nevede-li se mi, jak jsem si představoval, můžu zůstat v menším o pár let déle, než jsem plánoval. Víte, co zažívá chlap, když jde ráno do práce a neví, jestli ho nevyhodí, přičemž netuší, jak by pak splácel hypotéku? Mám případ, kdy mladý kluk vydělával dvě stě tisíc, pořídil si hypotéku na čtyřicet tisíc, pak byl kvůli partnerské krizi v práci nepoužitelný a udělal průšvih, letěl na dlažbu obloukem a kvůli reputaci nemohl sehnat práci. Přišel o vše: ženu, děti, dům, auta, práci...

■ Mluví se o krizi rodiny. Kdy začala?

Jakmile skončil po válce hlad. Můj táta v padesátých letech hladem určitě netrpěl. Moje spolužačka z geologie měla dvanáct sourozenců. Nežili v blahobytu, ale hlad nikdy neměli.

■ Je ale zodpovědné mít tolik dětí?

Tahle rodina to zvládla excelentně – z poloviny z nich jsou doktoři. Když se budeme držet normálu, většina rodin nezvládne víc než pět dětí.

■ Ani pět dětí si nedovedu představit.

Já jsem si nedovedl představit těch třináct. Zvládali to dobře, hlavně díky matce, což byla taková pravá matka rodu.

“ Z milovaných
dětíček jsou
nejednou fakaní,
kteří mu zkazili
život, manželce
vnucuje bigamii a na
veřejnosti se chová
jako machistické
prase...”

■ Rozvodovost stoupla, když ženy přestaly být finančně závislé na mužích.

Mimo jiné. Znáte pojem kluzko? Když jedete na kole a musíte balancovat řídítka, abyste se udržela? Tak to vypadá se vztahy. Po rozvodu za bolševika mohli manželé žít spolu v jednom bytě i dvacet let, pokud si nesehnali dekret na jiný. Dneska mám klienty, kteří se v pátek rozhádají, muž si přes víkend sežene bydlení a už v pondělí se odstěhuje. Rozchody jsou strašně jednoduché.

■ Co radíte?

Okamžitě se nasáčkovat zpátky a řešit problém.

■ A co když vztah nechtějí slepovat a raději začnou jiný?

Dnes vládní diktatura citů: cítím, musím jít. Líbíte se mi, nepůjdem si zasouložit? Když si vezmete jakýkoli projekt – nemusí to být rodina, ale třeba kapela nebo basketbal – s tímto přístupem nikdy nevyhrajete první ligu, nevydáte pořádnou desku, nevytvoříte funkční rodinu. Kdo chce cokoli vybudovat, musí na tom dít jako mezek bez ohledu na to, jestli se mu zrovna chce. Jenomže když se v noci probudí dítě, že chce čurat, někdo musí vstát, ať se mu chce, nebo ne. Chlap, který je vychovávaný stylem „nevaž se, odvaž se“, použije manželku jako prodlouženou ruku: „Vstaň ty.“ Jí se taky nechce, cítí jako křivdu, proč taky někdy nejde on – a je zle. Najednou je dítě milované a otravné zároveň, protože rodiče mají pocit, že když nemají náladu a něco musejí, tak to znamená, že ten druhý udělal chybu.

■ Proto se tolik vztahů rozpadá po prvním dítěti?

Jistě, s dítětem začnou problémy. Jeden z partnerů prohlásí, že se na něj necítí být zralý, a je konec. S touto filozofií se nedá postavit nic. Psychologie to nazývá frustrační tolerance – umět optimálně fungovat v nepříjemných prožitcích. Řeknu si: „Nedá se nic dělat, musím to nějak překonat.“ A nehledám za vším nějakého viníka.

■ Nepomáhá, že se do manželství vstupuje později, kdy jsou partneři zralejší?

Naopak! To si jenom prodloužíte dětství, nedospělost. Nejdelší trvanlivost mají vztahy, které začínají kolem dvacítky. Čím později vztah začíná, tím horší má prognózu.

■ Jaký je největší handicap dětí z rozpadlých rodin, pokud pomineme omilanou absenci mužských vzorů?

To není tak velký průšvih jako to, že spousta dětí vyrůstá ve válce, kdy je rodiče rvou na kusy. Mám video ilustrující právo na styk s oběma rodiči – předávání čtyřletého dítěte. Matka ho vystrčí za dveře a zabouchne. Dítě dostane separační záchvat, podobný, jako když ho necháte samotné v nemocnici: ječí, odmítá otce i sociální pracovníci, kterou si přivedl. A máma pak prohlásí: „Vidíš, ono tě nechce!“

■ Někteří otcové taky nejsou neviňátka.

Abych byl férový, řeknu vám jiný příklad. Zoufalé dítě z rodiny, kde bylo domácí násilí, telefonuje: „Maminko, maminko, přijed' honem!“ Ta sedne do auta, jede jako blázen přes celou Prahu, vpadne do obývacího, tam vysmátý táta, synátora na klíně, v ruce stopky a: „Hm, dobrý, třináct minut!“ Pak se ptejte, co dělají rozvody s dětmi!

■ Co jednou udělají s jejich vztahy?

Rakovina pro mě nebyla nejzásadnější životní rána, ze které bych se hroutil. Víc mě zkrouhl rozchod po dlouhodobém vztahu.

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. (44)

Je magistr hydrogeologie a inženýrské geologie, doktorát má ze sociální psychologie.

Vyučoval policejní psychologii na střední policejní škole, etiku na 3. lékařské fakultě UK a psychologii na Filozofické fakultě UK.

Posuzoval zájemce o adopci, zkoumal psychologické dopady neplodnosti, věnuje se poradenství v oblasti rodinných vztahů.

Je autor knih *Partneři a rozchody*, *Psycholog a jeho svědectví o Kristu* a *Budování identity dítěte*.

S manželkou Michaelou má děti Juditu (7), Erlana (4) a Žofii (1), žijí v domku na kraji Prahy.

Dcery mají naučené, že chlapi jsou trubci, kteří se občas objeví, pak vypadnou a sem tam funguje nějaký strejda. Synové, vychovávaní většinou u mámy, se naučí zpívat písničku, kterou má máma ráda: chodí v sáčku, lejou na sebe voňavky, mluví spisovně. Holka si řekne, jak je slušnej, pořídí si s ním dvě děti a on tvrdí, že rodina je největší štěstí jeho života.

■ Kde je ten problém?

Jmenuje se ledovec. Kus kry, z níž číhá deset procent, o těch zbylých devadesáti nemá manželka ani páru. Jenomže jak se ledovec rozpouští, změní se mu těžiště a překlopí se. Ti, co seděli hezky nahoře, jsou najednou ve studené vodě. Maminčin mazánek totiž zjistil, že má touhu chodit na podivné webové stránky, a pořídí si ženštinu, s níž praktikuje sadomasochistický sex. Z milovaných dětiček jsou najednou fakani, kteří mu zkazili život, manželce vnucuje bigamii a na veřejnosti se chová jako machistické prase: přijde na návštěvu, půjčí si počítač a přede všemi si objedná latexový obleček s bičíkem.

■ To je spíš exhibicionista než normální kluk z rozvedené rodiny, ne?

To je člověk, který hledá novou identitu. Milující otec rodiny se překlopil do kreatury. Je to extrémní příklad. Neříkejte ale, že neznáte případy, kdy se „slušný kluk“ změnil. Býval ochotný, spolupracující, ale najednou říká, že ženská patří k plotně a každý chlap má milenkou. Kde to v tom klukovi bylo?

■ Pokud jsou oba partneři z rozvedených rodin, váží si fungujícího vztahu?

Absolutně ne, postižení nejsou kompatibilní. To je, jako kdybychom předpokládali, že si bude hluchý rozumět se slepým. Velmi záleží na tom, v jaké komunitě žijete, tato společnost je vyhraněně ostrůvkovitá. Něco jiného je komunita kolem kostela, která je stabilnější a nerozvádí se tolik, jiná je komunita umělců, rozvedených otců, Vietnamců, dominantních žen... Tyto skupiny lidí jsou vzájemně nekompatibilní. Hlavní rozdíl mezi současností a socialismem je, že tenkrát všichni chodili do stejných škol, nosili stejné oblečení, žili na stejných sídlištech ve stejné zařízených bytech a vydělávali přibližně stejně, což promíchalo pány i kmány. Dneska se shlukují ti, kteří mají k sobě blízko.

■ A pokud někdo zaloví na jiném ostrůvku?

Přivede si domů yetiho.

■ Toho si přivede vždycky, protože v každé rodině se žije jinak. Musejí se vzájemně přizpůsobit.

Pochopitelně. A pak ještě záleží na tom, jak se k sobě ti dva hodí v ostatních vlastnostech.

■ Co moderní Popelka Pretty Woman?

Ta nadělala děsné škody: holky mají pocit, že sex je dobrý způsob jak si vydělat prachy. Jenomže je jich tolik, že výdělků šly dolů a musejí brát kdejakého prasáka – o exkluzivní klientele jako ve filmu si můžou nechat jenom zdát. Přesto nejsou včas schopné z prostituce vycouvat, protože jinde by si vydělaly míň. Slyšel jsem, jak máma prostitutka říká: „Bába byla kurva, já jsem kurva, mladá bude taky.“ Místo na *Krtečka* se třiletá holčička dívala na porno...

■ Chodí k vám víc ženy, nebo muži?

Pochopitelně ženy. Muži nechtějí chodit ani k zubaři nebo k praktickému lékaři na preventivní prohlídky, natož k psychologovi.

■ Co má dělat žena, které nevyhovuje vztah s manželem a chce na něm pracovat, ale muž odmítá kamkoli jít?

Uvědomme si, že vztahy se neřeší verbálně. Ať si muž říká, co chce, důležitější je, jak se chová. Chlap, když balí ženskou, postupuje podle stejné zásady: sleduje ji a nedbá na to, co říká. Když je dostupná časově, má čas na schůzky, tak bude pravděpodobně časem dostupná i sexuálně. Měl jsem případ ženy, která jako samožadatelka chtěla dítě do adopce a její partner byl proti. Ráno se pohádali, on trval na tom, že dítě musí vrátit do ústavu – a večer přivezl postýlku. Chlapovi trvá často čtyři roky, než se stane rodičem. Ale jakmile jednou k někomu přilne, není schopen ho opustit: ať jsou to děti, nebo ženy.

■ Ženy se tedy rozcházejí snadněji?

Ano, v dlouhodobé perspektivě snázejší rozchody lépe. Chlap sice rychle vyletí s hurónským „Sláva, užiju si svobody“, jenže mužům se mnohem hůř daří vylézt bývalou partnerku z hlavy, z fantazie.

■ A rada jak vysvětlit muži, že stejně jako s angínou jde k praktikovi, k zachránění manželství potřebuje terapii?

Chlap dá často přednost životu v polorozpadlém vztahu. K psychologovi jde, až když je i ten polovztah rozpadlý. Jenže tou dobou už ženu usmažil ve vlastní šťavě a ta se dávno smířila s tím, že o vztah přišla.

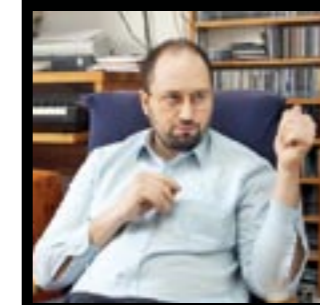
■ Má tedy smysl, aby žena šla k psychologovi sama?

Ano, může se dozvědět spoustu věcí, které by jí samotnou nenapadly.

■ Jak se dívají kamarádi na vás, když jste kvůli rodině výrazně omezil kariéru?

Normálně. Kdybych seděl sám, svobodný, zavřený v pracovně, vydám o tři knížky víc. Ale co z toho? Jsem na vrcholu psychologické kariéry, která se dá v Čechách udělat.

dotazník

Budeme v roce 2016 platit eurem?

ANO NE

Věříte v Boha?

ANO NE

Jezdíte MHD?

ANO NE

Ovládáte nějaký hudební nástroj?

ANO NE

Umíte uvařit svíčkovou?

ANO NE

Čtete e-knihy?

ANO NE

Koupil jste si dluhopis?

ANO NE

Je správné, že podporujeme atomovou energii?

ANO NE

■ Nemáte kam stoupat?

Nejsme v době Františka Josefa, kdy jsme byli navázáni na Německo a věda kvetla, vyrůstaly kapacity formátu Freuda, Mendela, Purkyněho. Dnes jsme periferie, kde chceš pes. Letí tu populární psychologie, nikdo nemá zájem psát (a číst) něco exaktnějšího. Napsal jsem knížku o rozchodech, které se prodalo sedm tisíc kusů, jsem citovaný, lidi čtou moje myšlenky. Co jsem mohl v psychologii urvat, jsem urval. Jsem na vrcholu a časem zapadnu, nic víc mě nečeká. To, že budu rodinu, je v mém věku nejlepší investice.

■ Proč se rozvádí tolik psychologů?

Už proto, že psychologii chodí studovat lidé, kteří si chtějí vyřešit vlastní problémy. A pozor, rýpou se v hlavě, v (pod)vědomí, citech, ale neabsolvují žádné morální výcviky, aby měli větší frustrační toleranci, větší odolnost.

■ Ano, ale vědí o všech možných úskalích, radí lidem jak je řešit.

Odpovím vám opět příkladem. Přejde klientka, referuje mi o svých problémech a já se jí ptám, jestli zkoušela relaxační techniky, které jsem jí ukazoval posledně. Nezkoušela. Jako kdyby vám doktor dal heparin, který si máte píchat, a vy řeknete, že se vám nechce. Psycholog ví, stejně jako ta moje klientka, že by měl dělat toto nebo možná tamto, ale nedělá to. Vědět nestačí. Stejný problém je s etikou výchovou.

■ Jak ta sem zapadá?

Děti si ve škole povídají o etických problémech. Jenomže etická výchova je vždycky dril: jako když skauti drží bobříky a plní úkoly. Nevykládat si o tom, ale dělat to. Každý, kdo chce být v nějaké disciplíně dobrý, musí drilovat. Jenomže dril je další sprosté slovo vedle obětí, protože chcete po lidech něco, co jim není příjemné. Freud tomu říkal princip slasti – chce se mi, nechce se mi. Proti němu stojí princip reality: co je třeba skutečně udělat, abych dosáhl vytyčeného cíle. Člověk si musí říct, čemu dá přednost. Když chce budovat rodinu, musím omezovat princip slasti.

■ Pomohla vám psychologie, když jste se dozvěděl, že máte rakovinu?

To pro mě nebyla nejzásadnější životní rána, ze které bych se hroutil. Víc mě zkrouhl rozchod po dlouhodobém vztahu v roce 1997. Když jsem v roce 2005 onemocněl – byl jsem rakovinou lymfatických uzlin prorostlý jako bůček – už jsem to měl v hlavě srovnané. Hlavní otázka zněla: možná mám před sebou dva roky života, co bych ještě chtěl stihnout?

■ Co?

Napsat knížku o psychologii Krista. Že by došlo k přeskupení osobnosti, to ne. Spíš jsem třídil věci na důležité a málo důležité.

■ Vzpomněla jsem si na vás, když zemřela herečka Zuzana Dřizhalová. Byli jste nemocní ve stejnou dobu.

Sestra v triku. Chodili jsme spolu na solárko, tak jsem říkal ozařování. Navíc když jsem dokončoval chemoterapii, zemřela mi nejlepší kamarádka Blanka, spolužačka z geologie. Psychicky jsem nemoc snášel relativně dobře, řekl jsem si, že mám všechny životní úkoly odfajfkované: barák, dítě, strom. Strom je něco, co mě přežije – tedy v mém případě knížka o rozchodech. ■